

ХАБЫАТ 1951 СЫЛ АЛТЫННЫБЫ 15 КҮНҮҮТЭН ТАХСАР

Айылда жарыстабыла

[illegible]

Мугуудай полискагэр номинирожайр таха сыйдан, Чугагшитаады ула-
стателеснотин номонхоончудун ВМСиннамы калары юлсэлтин. Кени этэри-
вен, хотору тэмнэн маһа кардан бундэжигитин айырабыт айыраһар, тиз
бадлаһа чарашаһар кууһаһах. Вечесна Михайлович "Билгин хас бири-
дин дил сэл тахсаралар (чуулан тиз кала) 6-7 тыйыанча мас (ол эбээр 20-
30 куб) наады. Дөөк теге да зөрлөн, алдатын барбаратарын ичин, Сахайт
сирин тизхэ айыһын этэнтэ туруур кыһацтан мас бэлэмелдэритэр
тисааллар. Соһору тиз калары дин эрх бааг дарһан, тиз снанын олуу мара-
хан буудуу, сүү бөрүстуй тиз калаһаан уйунар шухара суох. Мин сана-
абар, билдентэ кэмгэ свамай тийаһастах олтугунан таас чох буолар.
Чааһанын дээслэри кырталһан кутел айыһара холбоон, дин дэслэ кени
тэн номончара буоллар мас дэ баранһа сура этэ, айыһа да айыһарара ачһыа
этэ. Бу башурууну хайдах эрэ барыһултин тийаһастах тиза быһаарар бу-
оллар бары айыһанна олбиг. Депутаттар туруорсуохтара этэ, кениһэр тиз-
лара тиз тийаһаста буолуу, эбелтин хайдах эрэ тизан таас ээжхэ дотацил
күрдүһүһүһү сүүс үчүгүн буолуу этэ.

БІЛІГІ ХАРЫСТААБАТАХПЫТЫНА КИМ ХАРЫСТЫАЙ?

Республикабыз бастагы Президент М.Е.Нурмаев улалыр каматар таас чокко кичметти жердере салдыгыта. Билгин-зоою оонук көрүлгөз буулар.

Урууку нэмтэ чогуун олтуудар хотельнайдар сууктара. Онно хотельнай бээр кунээдэ олтуу-бизр ДТ трактор, сохуута буудара. Көнөөд чох систематтар кнпрэн абыраллаах буула. Ужхайлсан, тнх сирхгэр кварталнай хотельнайдары тугуохсууха нээдэ.

Бичигчин дэвсгэрийн хамгийн гол зорилго нь, хөгжлийн сурах бичигт суух маань хэрэгтэйгээрээ сэрх ардчилар хэвлэлтэйгээр дагалдахгүй суух. Дэвсгэрийн хамгийн гол зорилго нь, хөгжлийн сурах бичигт суух маань хэрэгтэйгээрээ сэрх ардчилар хэвлэлтэйгээр дагалдахгүй суух. Дэвсгэрийн хамгийн гол зорилго нь, хөгжлийн сурах бичигт суух маань хэрэгтэйгээрээ сэрх ардчилар хэвлэлтэйгээр дагалдахгүй суух.

Гардыяк, уусгук боптуруус. Гардыябиг, тая чактар тугарз ухун сым-
ларга салтар. Аны тыйыт кэрэртан эра анырэхот, бу билигги камга
бичауунга сэрэхтэх бусулукха наада. Ол тулуһан Вячеслав Епирович эгэр:
"Бары билэриггигүрдүк, билигги дьон бары талһа, таригга территорияларын
ирааһырдыыга куусуох үлэни ыттар. Биолан турар, бопу-сагы уматалар,
тоттоһолортор өрт уота ынталлар. Бу олох кутталлаах! Өртүөр, бөх уматар да
бусулукха, чуолан тыйлаах күннөргө, сэрэхтэх бусулукха наада. Төгө
малларын уоту манан туруохха, кыра-кырау мотон чулаһатымьаахха, испи-
тиске, кынапаланы олоһорго биригдэссэ.

Савын загзгй дөнгөүр дээдэлд, энэрт тайвнын хэрсэнэ суух быһыыттан сүүлхэн тайвныаа тектардаах сүгүрдэр хара бүрүүнэ кубулуйаллар. Ырааһырдыны тайвнын аны дон бары үүрө-көгө багца кураан, юогэс күнэргэ айылтаа сөөһүнэ дон багтаан тахсааллар. Дьэ, маһа тахсан кутай уот итгэн, көстөр тула ооһааһон-көрүһөн, ардыгар үөрбүтүн арыты да амсайан улуу ыһтан көбүнэлэр, табахтарын угуһуурааха эрэ билгээллар, сөһөн сүһүһэн эмээ улаһан байаар барыан өтү. Онон өсө биһигэ тоһоһолон эмээхтэн баһарбын-хаарыан чөлүгэ тыһыбыт Айыһабыһа харыстыһын, мээ-наһа-санаа быһаарыммаһын, үтү, байаһаа салгыһаа сөөхтөөх буюуһаа!"

[illegible]

Наталия ГАВРИЛЬЕВА

Улцуска бц куннэргэ

ҮТҮӨ ДЬОММУТУН ҮЙЭТИИИ

Кишнэхэ төрөөбүт дойдута, сирэ-уота төрөшүт ийэтин кэриэтэ. Хас бипрдин киһи кырдыан кырыас сааһыгар тийдэринэ дойдутун куруук ахта саныыр, төннө сатыыр.

Бям уяын 26 күнүгэр "Арчм" үөрэтэр киингэ дьонун дыһал ыытылына. Ол курдук, II Мэлдэхси төрүт алаастарын, дьонун-сэргэтэни үйэттэр сыаллаах 20-ч сыл Мэлдэхси нэһилиэгин историктын чинчийбит, "Мэлдэхси тускула" түмсүү көрдүкчүлэрэ А.А.Моисов уонна М.Н.Корякин султаллаах, дириг ис хобоонноох быысталка тэрийдэлэр. Билр бэйэм мааны сыдыан баран, кийирэр киэн туттууох дьон-сэргэтэ бу быыкаайык нэһилиэктэн төрүттээхтэр эбит дигэн соһуйа көрдүм, билбэппиттэн кыбыһыһытум.

Балтарваа тэгшлүүлж нэгилгизнэвэлээх, 210 алаастаах, 4 үрэх бөмбөг сага сэлтэр нэлээх баан сирдээх-уолтаах дайду кайваруултуу алдвар хайхтар хаариллан, "Кыһыл сис" колхуус бүтүгүнүү эстэн, нэгилгизк сүүлхүт. Аглардас ордон хаалбыт дьонтон 13 худуһунуук, Новосибирский куоракка институт-терүтээхти, Россия үтүүлээх меха-низатора, үтүүлээх учууталлар, са-ба бастакы балерината, суруйаач-чылар, үтүүлээх быраастар, икки ге-нерал, Россия үтүүлээх тутаачыга, "Кыһыл знамя" уордьяннаах лет-чик, байланый үлэһиттэр, журиа-листар, депутат, улууска мангайы суоплар дахтар Мэлдэхэн сирит-тэн терүтээхтэр. Бүтүн ИС.Пили-пин институти уруһуйдаабыт мэт-ириттэр, 19-с үйгэстэн саралаан хол-бут архыйш докумуннара, кингэлэ-дулар.

"Суруллубут суоруллубат" дэ хохооно баар. Бу нэхилиэк туһунаа дас 32 киният тахсыбыта элбэри этэр. Мэлдьэһхсигэ араас тутуулар, оскуолууска 200 сүһүү турар бастагы механаваннай хотоно баар эбит. Суол-иик, суох буолан калың-барыы да мэлдьэ 1964 сыл Ытага сайыллыа И.П.Оконов - Хоңхон көрдүлөһүнэниң "Кыһыкхуус дьонун сырдык кэрнэстэрин" ан "Үс кырыылаах кырыыс сөгүтэ". Ачыттыл алааска. Чочуудар Мэлдтөн төрүттээх ойуулуур-дүйһүлдьүрүлаах дьонно, үтүө дьон аатын

тотто анаан мемориальной комплексе туту-
ута былаанналар.

Бишлэгийн турутуунаа нэвчилжээ 37 жилийн алдартай Тэрийнхэнчлээр бэлэм дэмжлэх-уулгаах, нэгэн сүрдэх нэвчилжээ хат тэвчлэн биэрэн, суол-нис онгоор нэвчилжээ сүргүртээ, кэнэжэ тиллээрэй дэж улаарин сагалаабылтар. Судуарыстыба көмөтүнэ буулбаака, дэж өгүгээр-санаагытар төрөөбүт төрүт дөйдү тэвчлэн унхутууна-ран бэйлэл ба буулбатар, кэлэр өгүгээр нэвчилжээ тилинээрээгэ ынгыраллар. Буааттаах-суоллаах дэж хаалларбыт сүлжэ-тэрин-мугутуарын тутууан салгыт сай-дыт суулун тутуууооха дэж ынгыраллар.

Айталина АЛАМОВА.

Специалист трибуната

СУОЛ СЭРЭҢИ БОЛҮОМТОНУ ИРДИИР

Улуспутулар суол быһыылаана суол ахсын үрдүү турар. Учуоттатар ДТТ, ол эбэтэр ийин атууллох, ачыттылох суол быһыылаана 2006 сылта – 17, 2007 сылта – 22 тахсыбыттары. Онтон 2008 сылта 4 ый түмүгүнэн 4 ачыттылох суол быһыылаана буолла, быһырылган баччаларга 3 суол быһыылаана балаттэмэлэ. Тахсыбыт суол быһыылаанарыттан савмай элбэх ахсаанын техника тутууктаагылар. Тутууктаагы үксэ федеральнай суолга түргэн сырыыттан, суол усулдуобуулатыгар сөп түбэстээг үрдүк скоросттаах аянтан тахсар. Эбэтэр арыты испит туруктаах уруулга олорууттан тахсыталар. Арыты испит туруктаах уруулга олорор дьону тутар сокуон күүһүрэн иһэр. Ол эрэри итинник буруй ахсаана ардылбата, дьон итирик туруктаах техника ылаадыра туохха тириэтин собун ситэ өйдөөбөттөрүн, атын дьон олорор далаайдык сыһыаннаһаллары көрдөрөр. Ошон техниканы арыты испит туруктаах ылаа сылдар дьон праналара 1,5 сылтан 2 сыла дьэри быстарып, праната суох итирик туруктаах техника ылаа сылдар аһиһэхэ 15 сууускаа дьэри административнай хайророр тардыллыахтарып собун өйдөөн турар, итинник буруйдар тахсыбаттарытар ылаадыахха наала.

Классы 3 сыны тэнгээл керер булдахха сатыа дон тэнгээл керер биригилээр абын турар. Бу ордух Чуратем сэлгилээтти ийгэр уонна улахан кэлгиллөөртөгэ болгөөтөр. Суол багылаанын бу кылга тахсар өлүгү болгиллөөртөгүн салгиллээбиг.

нийгэр сатыы эийн сыддвар тротуара суога, суоллар-
быт туруушара малгага, уулусаларбыт обустройстволар-
а онгохулугата. Ол эбэтэр сэлтөөх анал тротуар-
дар, велосипеднай дорожкалар, суолу туоруур
балыклар, айан суода кэнэтииллбэтэ, сырдатыйы (осве-
щение) ситэтэ суога, ону таһынан сатыы дьон техникта
айанньыт суолуун хаамаллара, суолу туоруулары-
тар бырабыллыны тутуспаттара буолар.

Сыл ахсын сайынгы күмгэ тахсар суол быһылаа-на албон иһэр. Ол биричиэнэлэринин - сайынгы күмгэ техника ахсаана албонина, айан-сырыы хойдоохуна, сайынгы күмгэ дегсад уонна оскуола саастаах оҕолор көрүүтэ-харайыыта суох айан суолугар тахсыылара, велосипедынан айанныыллара буолар. Ону таһынан техникческэй туруктара мөлтөх, докумуона суох мотоцикллары оокуннай сааһын ситэ илик, техника ыттар правата суох оҕолор, сүүрдэмлэрэ албон иһэр. Бу хайыскага төрөспүт өгүтүтэн хонтуруол, эплитинэс суоҕа көстөр. Сайынгы бириэмэрэ ситпээх анал рейдэлэр, операциялар ГАИ линиятынан ыһыллыылаахтар. Правата суох техника ылта ыһылар дьон КоАП 127 ыст. 1 чааһынан административнай эплитинэскэ тардыллыларын, 2500 солкубайга ыстарааптаналларын, техникаларэ ыстарааһыыр стоникара кивирдорон иһитинээрбит. Ону таһынан правата суох күмгэхэ техниканы көнүлүтэн ыттарбыт хаһаайын КоАП 127 ыст. 3 чааһынан 2500 солкубайга ыстарааптанар. Маны иһитинээрбон туран, төрөспүттэри суоп-

пар правата суох оҕуругунан мотоциклы, массынаны ыһтарбаккытын ирдэйдит.

Республика урдүнүн оскуола саастаах ор кыттылыах суол быһылаанын көрдөрүүтэ урдун иһэр. Ор сыллаах кэтиэн көрүү түмүгүнэн ор кыттылыах суол быһылаана үксэ сайынтты сынналан кэмгэр, ор дырыга суох буолууттан уонна төрөштүт эпиптиэтиэни мөлтөүгүттэн тахсар. Кыра саастаах оҕолор велоспедынан албах сырылыах массыына суолунан түбөһүөх, сэрэг суох сылдылар. Массыына сырыта элбигинэн орлор суолга сэрэхтэх буолалларыгар төрөштүтэ итэр-ойлор үлэ быһыахтарын наада. Ордук кээһиэти кэмгэ оҕолор көрүүтэ суох сылдыбаттарыгар төрөштүт өгүттэн болгомото күүһүрүн наада. Ор сайынтты сынналан кэмгэр суоллардар сэлэһиэ суолларыгар сэрэг күүһүрдэртит наадалах. Сайынтты кэмгэ техниканы ылгааччылары сэрэтэр уонна суол быһылаана тахсыбатын профилактикалыыр иһиктэн республика урдүн "Вниманию детей", "Контроль скорости" операциялар саралалларыгар

Түмүккө, суолга араас бычылаан таксыбатын туһутар өрлөр, сатыы джон, техниканы ыштаачылар суол бырабылатын булчуу тутууларынын, бэйэ-бэйэлери хардарыта болтормолуктук, убаастабыл-лаахтык сынынааһагыттар ыштабыл.

Ю. ПОСЕЛЬСКАЯ,
Чурапчытааһы ГАИ отделениетын
пропаганда инспектора.

НЭЙЛИЭННЬЭ ҮЛЭЛЭХ, ДЬАРЫКТААХ БУОЛАРЫН ТУХУТАР

АЙЫМНЫЛААХ ҮЛЭНИТ

Биш оу сааһа очотогоу тла сирин
ошмуруа дьалтларыттан улахын уратына
суона Саха киньтэ кыһаһынаах кыһынны
этэһи туораан, сатах саас салаһыллыта ай-
ылыа уһустан тухукка үстэммит кэксэ тэһиэн
каһыта Маныһа кэмтэ Кытаһах нэһилиэ-
дэр Мундуһах дьээн Наммаара үрүк сала-
һыттылар тулар саһыһака 1948 сый кы-
һыһа 26 күнүгэр Бүөтүрдүкк Бөһүөһа уол
ороллоһуттара Килэһи Ыстаһаан дьээн
астаһылтара Аһта Окожикһов Петр Пла-
тонович Муһудайтын, иһтэ Дьыһеһеһан
Прасоһов Дьэһириһа Сылһантан төрүт-
аһтар Очотогоу кэлхэс кыһыһаас-хотуһас
уһуһттаро эһилэр Аһта ботһун кыһаар

"Сага олох" редакционной-издательской холбогч ГҮ, Оффсетной бичээт, Сохоолон № 74 Тираж 2120, 26.05.2008 с. бичээккэ бэрчлиинэ.
Холбоо малалзалаа мунга дотууруунуукуу, чэллэгээт уонно суббуотаар тахсар. Индекс: 54907.